

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ
ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА У СРБИЈИ

Извештај за прво тромесечје 2012. године

Јун, 2012. године

Садржај:

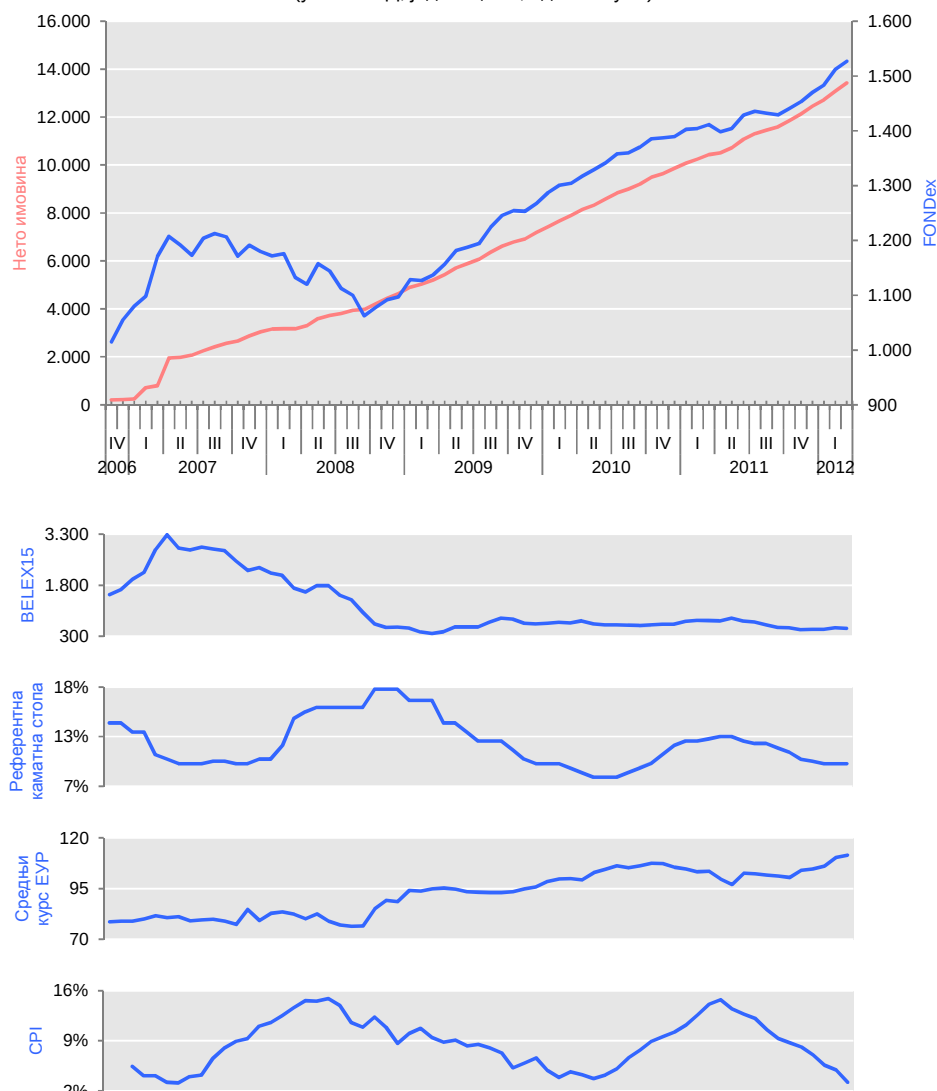
1. Увод.....	3
2. Пословање добровољних пензијских фондова	7
2.1. Учесници на тржишту	7
2.2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	8
2.3. Структура имовине добровољних пензијских фондова.....	9
2.4. Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности.....	10
2.5. Накнаде друштава за управљање	11
2.6. Трансакциони трошкови	12
2.7. Број и структура корисника добровољних пензијских фондова..	13
2.8. Уплате доприноса, исплате средстава и пренос средстава.....	16
3. Закључак	19

1. Увод

Након више од пет година од почетка пословања добровољних пензијских фондова, нето имовина непрекидно расте, и на крају првог тромесечја 2012. године износи 13,42 млрд. RSD. У односу на претходно тромесечје, бележи се раст нето имовине од 7,8%, док раст за последњих годину дана износи 28,6%.

Од почетка пословања добровољних пензијских фондова нето имовина континуирано расте.

Кретање вредности нето имовине, FONDex-а и кључних показатеља од почетка пословања ДПФ
(у млн РСД, јединицама, односно у %)

Извор: Народна банка Србије, Београдска берза, Републички завод за статистику

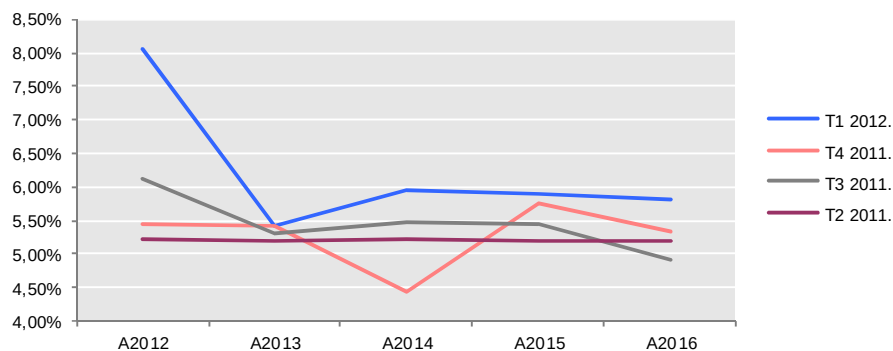
На крају првог тромесечја 2012. године FONDex¹ је достигао вредност од 1.526,6 поена². Принос FONDex-а, који уједно представља и пондерисан просек приноса свих фондова, у овом периоду износи 3,8%, док принос за последњих годину дана износи 8,2%. Највећи утицај на кретање FONDex-а имају приноси на државне дужничке инструменте, који уједно имају и највеће учешће у портфолију фондова.

На Београдској берзи током првог тромесечја бележи се раст цена акција од 6,59%, мерено индексом BELEX15³ (вредност индекса 531,93). Овај раст се бележи у прва два месеца 2012, док се у знатан пад цена акција бележи у марту, и наставља се у другом тромесечју 2012. године. Тако је на крају марта овај индекс је изгубио чак 30,1% своје вредности за годину дана, а посматрајући крај маја 2012. године годишњи пад износи чак 45,7%.

Ликвидност Београдске берзе и даље је на ниском нивоу. Обим промета у првом тромесечју 2012. износио је 5,42 млрд. RSD, што представља смањење у односу на претходно тромесечје (6,33 млрд. RSD), а значајно је нижи и у односу на исти период претходне године (9,41 млрд. RSD). Мерено бројем трансакција, активност на берзи у овом тромесечју поново бележи значајно смањење у односу на претходни период.

На тржишту обвезница старе девизне штедње, на крају првог тромесечја 2012. године приноси су се кретали од 5,43% до 5,95% зависно од рочности, осим серије A2012 чији принос је значајно порастао и износи 8,07, што је уобичајено за серије које се ближе доспећу. У последњем тромесечју крива приноса се благо померила на горе.

Крива приноса на обвезнице СДШ
(крај тромесечја)

Извор: Београдска берза

¹ FONDex је индекс који репрезентује кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

² FONDex је имао почетну вредност од 1000 поена 15. новембра 2006. године, на дан када је први добровољни пензијски фонд почео са радом.

³ Од укупног улагања фондова у акције, скоро 96% се односи на акције које се налазе у корпи BELEX15, тако да овај индекс представља добар бенчмарк за акцијски део портфолија фондова.

На примарном тржишту дужничких државних инструмената (трезорских записа и обвезница) у овом тромесечју бележи се знатно повећање обима емисија, док дисконтне стопе бележе благо смањење за већину доспећа у односу на претходно тромесечје. По први пут су се појавиле и петогодишње динарске обвезнице, номиналне вредности 3 млрд. RSD са процентом реализације од 90,1%.

Укупна тржишна вредност емисија деноминираних у динарима у овом периоду износи око 76,73, млрд. RSD, у односу на 31,40 млрд. из претходног тромесечја, док је у целој 2011. години укупна тржишна вредност емисија била 277,5 млрд. RSD. У првом тромесечју 2012. године највише је емитовано једногодишњих записа (26,34 млрд.) и трогодишњих обвезница (17,12 млрд.).

Принос (дисконтна стопа) емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у %)

Рок доспећа	T1 2011.	T2 2011.	T3 2011.	T4 2011.	T1 2012.
3м	13,00%	11,95%	11,90%	11,60%	-
6м	13,00%	11,90%	11,90%	10,85%	10,48%
12м	13,00%	12,50%	13,00%	13,00%	12,69%
18м	12,60%	12,69%	13,30%	13,30%	13,10%
24м	12,89%	12,99%	12,99%	13,25%	13,49%
36м	14,05%	13,89%	14,89%	14,89%	14,70%
60м	-	-	-	-	14,70%

Извор: Министарство финансија

Тржишна вредност емитованих динарских државних дужничких инструмената, по рочности
(у млрд. RSD)

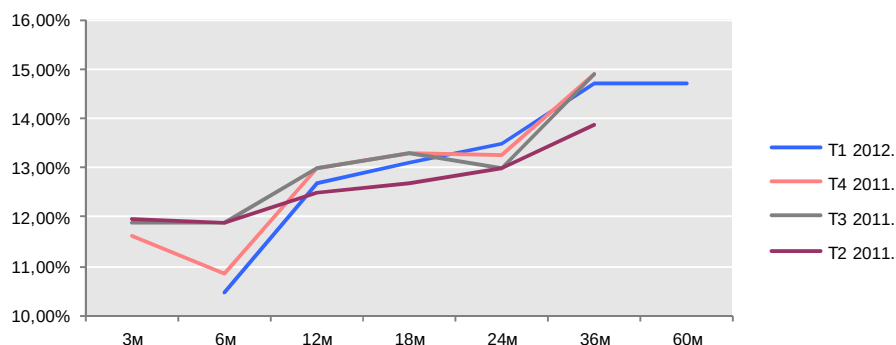
Рок доспећа	T1 2011.	T2 2011.	T3 2011.	T4 2011.	T1 2012.
3м	17,3	16,7	9,7	3,9	-
6м	15,9	13,2	14,7	10,9	14,1
12м	19,2	39,3	16,5	8,9	26,3
18м	21,4	18,4	6,9	3,9	5,1
24м	13,3	8,0	4,4	2,1	11,9
36м	2,1	4,8	4,5	1,7	17,1
60м	-	-	-	-	2,3
Укупно	89,1	100,3	56,7	31,4	76,7

Извор: Министарство финансија

У овом тромесечју приноси до доспећа на динарске инструменте бележе благо смањење у односу на ниво из претходног тромесечја (од 19 до 37 базних

поена), осим двогодишњих инструмената где се бележи повећање од 24 базна поена.

Крива приноса на динарске државне дужничке инструменте
(крај тромесечја)

Извор: Министарство финансија

У овом периоду емитовани су и евро-деноминирани државни дужнички инструменти у укупној вредности од око 102 млн RSD, и то једногодишњи (52 млн RSD) са стопом од 5,95% и двогодишњи (49,7 млн RSD) са стопом од 6,10%.

У првом тромесечју 2012. године наставља се тренд слабљења динара који је почео крајем претходне године. Тако је у овом тромесечју динар депресирао за 6,4%, док је смањење курса динара у последњих годину дана 7,5%. Како је више од петине средстава фондова (22,5%) уложено је у финансијске инструменте деноминиране у еврима, раст курса евра утицао је позитивно на принос фондова у овом периоду.

Тренд успоравања инфлације, који је почео средином претходне године, наставља се и у овом периоду. Индекс потрошачких цена (CPI) током првог тромесечја 2012. године бележи годишњи раст цена од 5,6% у јануару, 4,9% у фебруару и 3,2% у марту, док су месечне стопе раста цена биле 0,1%, 0,8% и 1,1%, респективно.

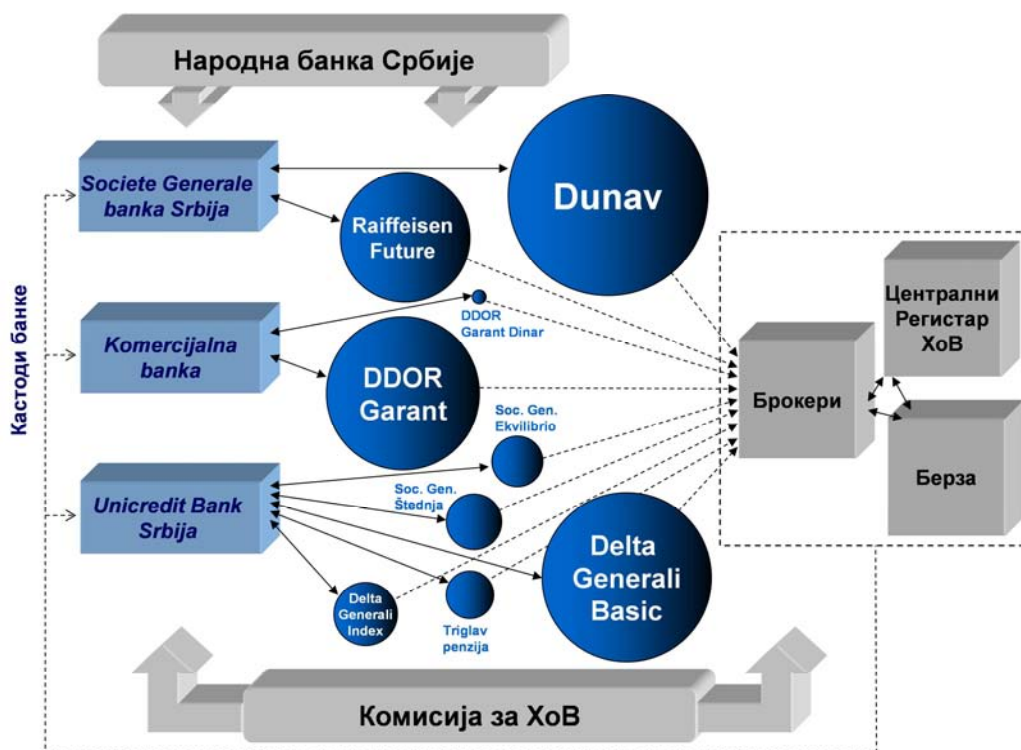
Као последица смањења инфлаторних притисака, у првом тромесечју долази до даљег благог смањења референтне каматне стопе, тако да је на крају марта месеца износила 9,50%, (25 базних поена мање у односу на крај претходног тромесечја, односно 275 базних поена мање поредећи са крајем марта претходне године. Са смањењем референтне каматне стопе, дошло је и до смањења нивоа каматних стопа које фондови остварују за средства у динарима на кастоди рачунима – код већине фондова у истом износу (25 базних поена).

2. Пословање добровольних пензијских фондова

2.1. Учесници на тржишту

На тржишту добровольних пензијских фондова на крају овог тромесечја послује шест друштава за управљање који управљају имовином девет добровольних пензијских фондова, три кастоди банке, као и четири банке посредника⁴.

Слика: Учесници на тржишту добровольних пензијских фондова

На крају првог тромесечја 2012. године, укупан број запослених у друштвима за управљање износи 160, за 12 више у односу на крај претходног тромесечја, односно за 33 више у односу на исти период претходне године.

⁴ NLB banka a.d. Beograd, Raiffeisen banka a.d. Beograd, Volksbank a.d. Beograd и Société Générale Banka Srbija a.d. Beograd.

2.2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

На крају првог тромесечја 2012. године нето имовина фондова је износила 13,42 млрд. RSD. У овом тромесечју остварен је пораст нето имовине од 7,8%, док је у односу на исти период претходне године остварен раст од 28,6%. На индивидуалне рачуне чланова уплаћено је 658,1 млн RSD што је највише утицало на раст нето имовине фондова. Укупне уплате чланова, по одбитку накнаде при уплати у овом периоду износе 643 млн RSD. С друге стране, чланови су по основу исплата у току овог тромесечја повукли 157,4 млн RSD, док је укупан износ накнада који су друштва наплатила у том периоду 79,3 млн RSD.

Нето имовина је достигла 13,42 милијарди динара. Уплате доприноса у тромесечју су 658,1 милиона. Концентрација у сектору је и даље висока.

Нето имовина у сектору на крају периода
(у млрд. RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
3,05	4,64	7,19	9,86	12,45	13,42

Извор: Народна банка Србије

Извор: Народна банка Србије

Тржишна концентрација у сектору⁵ на крају овог тромесечја мерена ННІ индексом износи 2.826 поена, што је релативно висока вредност која показује да је тржиште високо концентрисано. Висока концентрације огледа се и у томе да се по два фонда налазе у групама „велики“ и „средњи“, и да ова четири фонда заузимају преко 96% тржишта, док највећи фонд има удео од око 41% у нето имовини сектора.

⁵ Посматрано према учешћу у укупној нето имовини.

Број фондова у групама подељеним према тржишном учешћу
(у јединицама)

Учешће у нето имовини (у %)	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
Велики (20 и више)	3	2	2	3	2	2
Средњи (5 - 19,99)	-	2	3	1	2	2
Мали (0 - 4,99)	4	6	5	4	5	5

Извор: Народна банка Србије

2.3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

У првом тромесечју највећи удео у укупној имовини фондова имају државне дужничке хартије од вредности од чак 83,6%, од чега трезорски записи чине 34,3%, обвезнице старе девизне штедње и обвезнице трезора чине 49,3%. Затим следе орочени депозити са 5,9%, акције са 5,3% и средства по виђењу са 3,8% учешћа. У непокретности је уложено тек 0,7% имовине фондова.

Највише средстава уложено је у државне инструменте.

У страној валути је 22,5% средстава.

Извор: Народна банка Србије

У односу на претходно тромесечје, у структури имовине фондова највећа промена забележена је код обвезница трезора чије се учешће у портфељу повећало за 14,7 процентних поена (са 25,6% на 40,3%), док се у истом периоду учешће трезорских записа смањило за 6 процентних поена (са 40,3% на 34,3%).

Значајно је смањено и учешће средстава по виђењу – за 6,3 процентних поена (са 10% на 3,8%), и орочених депозита – за 2,3 процентних поена (са 8,2% на 5,9%).

У страној валути - у еврима, на крају првог тромесечја налази се 3 млрд. RSD, односно 22,5% укупне имовине, док се у домаћој валути налази 10,7 млрд. RSD, односно 77,5% укупне имовине. Учешће средстава у страној валути у укупним средствима се постепено смањује од почетка 2011. године, тако да у овом периоду укупно смањење износи чак 17, 2 процентних поена (са 39,7% на 22,5%).

Највећи део имовине, преко 90% изложен је ризику промене висине каматних стопа, што је и конзистентно са високим учешћем дужничких инструмената у портфолију фондова. Кредитни ризик такође је концентрисан је у инвестицијама у државне дужничке инструменте.

2.4. Обим трговања пензијских фондова хартијама од вредности

Обим промета добровољних пензијских фондова у првом тромесечју 2012. износио је 4,42 млрд. RSD. На страни куповине ХоВ, највећи део се односи на аукције државних дужничких инструмената. На другој страни, однос доспећа и продаје хартија од вредности значајно је промењен у односу на претходно тромесечје и сада је у односу 75 : 25 у корист продаје. Учешће ДПФ у промету на Београдској берзи износи око 2%.

Обим промета фондова је 4,42 милијарде динара. Највећи удео имају аукције државних ХоВ.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности (у млрд. RSD)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
Обим промета ХоВ	1,51	12,59	14,92	19,34	4,42
Куповина	1,07	8,12	8,12	10,6	2,95
Београдска берза	0,78	0,40	1,29	0,65	0,06
Ванберзанско трговање	0,25	0,38	0,30	1,30	-
Аукције државних ХоВ	0,03	7,34	6,53	8,64	2,89
Продаја	0,39	0,39	0,76	3,81	1,10
Београдска берза	0,09	0,05	0,56	0,43	0,05
Ванберзанско трговање	0,30	0,34	0,2	3,38	1,05
Доспеће	0,05	4,08	6,05	4,94	0,37
Однос куповине према продаји и доспећу	2,42	1,82	1,47	1,21	2,02
Учешће у укупном промету на Београдској берзи (у %)	1,20%	1,10%	7,60%	3,80%	2,10%

Извор: Народна банка Србије, Београдска берза

2.5. Накнаде друштава за управљање

Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима прописује максималне процентуалне износе накнада које друштва за управљање могу да наплате члановима фонда. Накнаде друштва се састоје од накнаде приликом уплате доприноса и накнаде за управљање фондом. Накнада приликом уплате не може бити већа од 3%, накнада приликом управљања не може бити већа од 2%, док накнада за пренос рачуна може бити наплаћена само у висини стварних трошкова преноса.

Накнаде за управљање биће ограничене на 1,25% након што нето имовина свих фондова достигне 0,75% БДП-а.

Усвајањем новог Закона почетком маја 2011. године измењене су и накнаде које друштва наплаћују, а које ће се примењивати када нето имовина свих фондова достигне 0,75% бруто домаћег производа. Предвиђено је да максимална накнада за управљање буде 1,25%, док висина накнаде приликом уплате неће бити законски ограничена. Тренутно је нето имовина на нивоу од око 0,42% бруто домаћег производа.

Накнаде су један од параметара које члан треба да има у виду приликом избора фонда, али га не треба посматрати изоловано. Висина накнаде зависи од инвестиционе политике, односно активности инвестирања. По правилу, активнији фондови намењени млађим особама који ће уплаћивати доприносе у дужем временском периоду и у већем проценту у сложеније инструменте имају и веће накнаде, јер се од таквих фондова очекује и већи принос. Истовремено, они преузимају и већи нивоа ризика. С друге стране фонд који инвестира пасивно и у сигурније финансијске инструменте треба да има и мање накнаде. Инвестициону политику фонда, односно планирано улагање средстава чланова фонда, очекивани принос фонда и ниво ризика који фонд (односно члан) преузима, као и накнаде које друштва наплаћују, треба посматрати заједно приликом доношења одлуке о избору фонда.

Од почетка пословања друштава су наплаћивала накнаду за управљање 2%, док се накнада приликом уплате смањивала и на крају првог тромесечја 2012. године била је на нивоу од 2,10%. Однос две накнаде променио се од почетка пословања друштава када је био већи у корист накнаде приликом уплате до данас када накнаде за управљање чине близу 80% укупно наплаћених накнада. Оваква промена односа две накнаде настала је као последица раста нето вредности имовине фонда и све веће основе на коју се наплаћују накнаде за управљање.

Накнада приликом уплате, иако видљива на првом кораку, односно приликом уплате средстава у фонд, није и највећи трошак за члана. То је трошак који члан плаћа само једном, као врсту улазне накнаде. Накнада за управљање се наплаћује сваки дан на обрачунату вредност нето имовине фонда и садржана је директно у вредности инвестиционе јединице, тако да обрачуната и објављена вредност јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом. Са даљим растом

нето имовине, али и јачањем конкуренције између фондова може се очекивати постепено смањивање накнаде за управљање.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање (у млн RSD)						
	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
Накнада приликом уплате	43,5	56,9	54,9	59,3	57,9	15,1
Накнада за управљање	33,4	72,2	117,2	170,6	220,0	64,2
Извор: Народна банка Србије						

2.6. Трансакциони трошкови

Трансакциони трошкови су трошкови који настају по основу куповине и продаје хартија од вредности. Усвајањем новог Закона, трошкови настали у вези са куповином, продајом и преносом хартија од вредности и то: накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда наплаћују се из имовине фонда. Остали трошкови иду на терет друштва за управљање. Највећим делом то су трошкови брокера преко којих друштва обављају трансакције.

Највећи удео у трансакционим трошковима имају управо брокерске накнаде и накнаде кастоди банке. Трансакциони трошкови су у директној вези са обимом трговања друштава за управљање и са врстама инструмената којима се тргује. Највеће трошкове имају трансакције акцијама на београдској берзи, док су најмањи трошкови у трговини трезорским записима. У првом тромесечју 2012. године, од укупних трансакционих трошкова, 77% су чинили трошкови на терет друштва за управљање, а 23% на терет фонда.

Како је на почетку пословања друштава за управљање обим трговања био релативно висок, нарочито акцијама на Београдској берзи и трансакциони трошкови су били највећи у том периоду. Са почетком економске кризе и активности друштава су смањена, а инвестиције усмерене ка сигурнијим инструментима које са собом носе и ниже трошкове. Од 2009. године поново долази до раста ових трошкова као последица смањења средстава на трансакционим рачунима и преусмеравања ка трезорским записима Републике Србије и постепеног повећања трговине акцијама. Исто тако растом нето имовине повећавају се и вредности трансакције фондова у апсолутном износу. Крајем 2011. године долази до значајнијег пада трансакционих трошкова. Такав тренд је настављен и почетком 2012. године.

Износ трансакционих трошкова (у млн RSD)						
	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. T1
Укупно	10,0	5,3	7,4	9,7	7,0	1,3
Брокерске накнаде	4,5	2,2	3,8	4,5	2,9	0,6
Накнаде кастоди банке	1,8	1,5	2,0	2,4	2,2	0,4
Берзанске накнаде	1,6	0,8	0,4	1,1	0,8	0,1
Накнаде централног регистра	1,0	0,6	1,2	1,5	1,1	0,2
Порез на пренос апсолутних права на ХоВ	1,1	0,2	-	-	-	-
Извор: Народна банка Србије						

Инвестиционе политике добровољних пензијских фондова су такве да се у структури фондова налазе углавном дугорочне дужничке хартије од вредности, а да је удео акција релативно низак. Оваква структура утиче на то да и износи трансакционих трошкова буду ниски, око 0,1% у односу на нето имовину фондова на крају 2011. године.

2.7. Број и структура корисника добровољних пензијских фондова

На крају првог тромесечја 2012. године, у фази акумулације⁶ налази се укупно 175.796 корисника⁷. Они укупно имају 235.787 склопљених уговора о чланству⁸ у добровољном пензијском фонду.

У првом тромесечју 2012. године је забележено око 1.400 нових уговора о чланству и око 900 нових корисника.

Истовремено, двадесетједан корисник са тридесет уговора о чланству, који се налазе у фази повлачења средстава, примају програмиране исплате. Сви подаци у даљем тексту овог одељка, осим ако није другачије назначено, односе се само на кориснике у фази акумулације.

У периоду од 2008. до 2011. године раст броја корисника је био најизраженији током 2009. и 2011. године, са близу 9.000, односно 8.000 нових

⁶ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у ком се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

⁷ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, обзиром да значајан број корисника има више од једног склопљеног уговора о чланству, у истом или у различитим фондовима.

⁸ Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

корисника, док се током 2010 године број корисника незнатно увећавао. Тренд раста настављен је и почетком 2012. године.

Број уговора и број корисника (у хиљадама)						
	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
Број уговора	158,5	201,6	215,7	220,4	234,4	235,8
Број корисника	- ⁹	156,0	165,2	166,8	174,9	175,8
Удео активних корисника у укупном броју (у %) ¹⁰	-	41,1%	34,9%	33,6%	35,1%	35,5%
Извор: Народна банка Србије						

Уколико узмемо у обзир то да је проценат активних корисника (у месецу) око 30% до 35% и да се он не мења од 2009. године, можемо претпоставити да већина тих корисника уплаћују доприносе у пензијске фондове сваког месеца.

Структура корисника по динамици уплате (у јединицама и у %)			
Корисници који су имали уплату	Период	Број корисника	Удео (%)
	1 месец	62.420	35,5%
	3 месеца	68.070	38,7%
	6 месеци	71.422	40,6%
	12 месеци	75.033	42,7%
	Од учлањења (1)	148.600	84,5%
	Без средстава на рачунима (2)	27.196	15,5%
	Укупно (1+2)	175.796	
Извор: Народна банка Србије			

Просечан износ акумулираних средстава по кориснику зависи од висине уплата, приноса који остварују фондови и дужине периода акумулације средстава. Као последица раста сва три фактора је и раст просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова који су до сада најмање једанпут уплатили допринос износи нешто преко 90.000 динара и у сталном је порасту.

Корисници добровољних пензијских фондова у Србији могу бити домаћа и страна лица. Број домаћих лица је вишеструко већи, док је просечан износ средстава на рачунима страних лица шест пута већи него код домаћих лица.

⁹ Подаци о броју корисника доступни су од јуна 2008. године.

¹⁰ Проценат активних корисника представља просечан проценат активних корисника по месецима у периоду за који се односи.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода
 (у хиљадама RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
- ¹¹	34,6	52,2	70,5	84,5	90,3

Извор: Народна банка Србије

На крају првог тромесечја 2012. године број корисника који су чланови два или више фондова, износи 34.683 односно око 20% од укупног броја.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови
 (у јединицама)

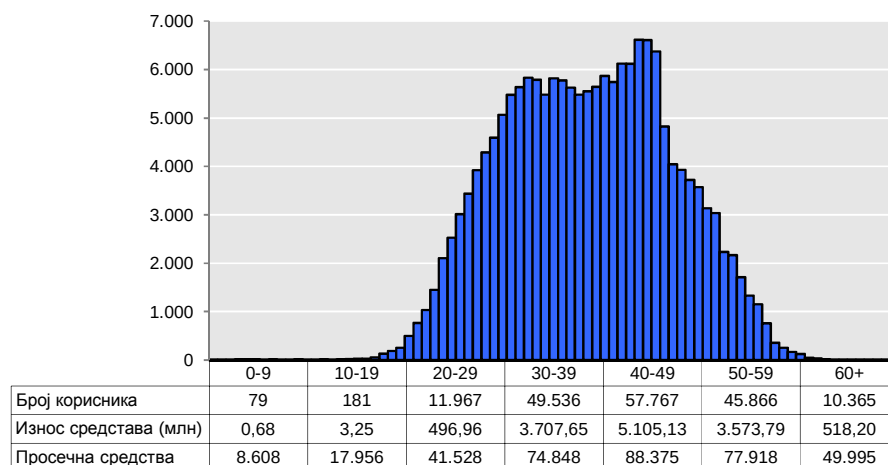
Број фондова	Број корисника
1	141.113
2	24.412
3	10.207
4	53
5	11

Извор: Народна банка Србије

Број корисника по броју закључених уговора о чланству
 (у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	129.607
2	34.039
3	10.862
4	964
5	287
6	34
7	3

Извор: Народна банка Србије

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота
 (у јединицама, односно у РСД)

Извор: Народна банка Србије

¹¹ Подаци о просечном износу акумулираних средстава доступни су од јуна 2008. године.

Структура корисника по полу и њихових средстава није се значајно променила у односу на претходне године. У већини су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са око 59,4%. Овај однос се полако мења, обзиром да је, у последњих неколико тромесечја, у броју нових чланова преко 50% жена.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова, на крају године износи близу 44 године, а највише је корисника старости од 30-50 година, преко 61%. Оваква структура корисника је стална и не мења се од почетка рада фондова. Исто тако, проценат корисника који испуњавају старосни услов за повлачење средстава (навршене 53 године живота по старом Закону) сличан је као у претходним годинама, око 20%.

2.8. Уплате доприноса, исплате средстава и пренос средстава

Осим у 2007. години када се највећи број добровољних пензијских фондова оснивао и када су уплате биле најмање, укупни доприноси су били стабилни током година и кретали су се на нивоу од 2,2 до 2,5 милијарди динара годишње.

Уплата доприноса у добровољне пензијске фондове износи око 660 милиона динара у 2011. години.

У првом тромесечју 2012. године уплате су износиле око 660 милиона динара и стабилне су.

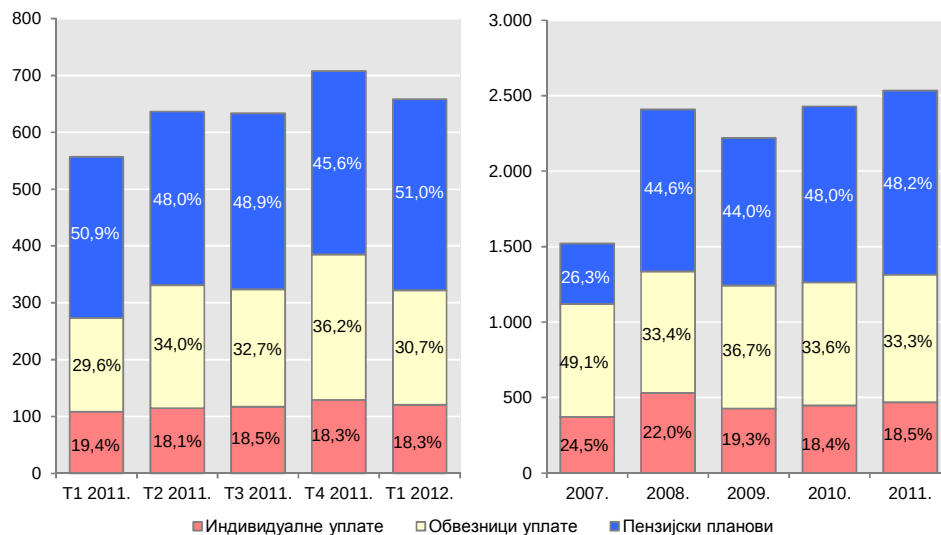
Укупне уплате доприноса у фондове (у млрд. RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
1,52	2,41	2,22	2,43	2,53	0,66

Извор: Народна банка Србије

Уплате доприноса највећим делом врше се путем пензијских планова где су и највеће уштеде за привредно друштво по основу ослобађања плаћања пореза и доприноса за уплаћени износ до максималне висине прописане законом. Исто тако организатори пензијских планова имају могућност преговарања о висини накнада приликом уплате за своје чланове, што је још један од разлога већих уплата на овакав начин.

У првом тромесечју 2012. године од укупних доприноса око 18% се односи на индивидуалне уплате, 31% на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се око 51% односи на уплате преко пензијских планова. Овај однос се није значајније мењао од 2008. до данас.

Обим и структура укупних уплата доприноса
(у млн РСД, односно у %)

Извор: Народна банка Србије

Иако постоји могућност и индивидуалних, највећи број уплата је преко обвезника уплата и пензијских планова. Компаније могу својим запосленима да уплаћују средства у фонд, остварујући тако уштеде путем пореских ослобађања, чиме показују висок степен одговорности према запосленима. Велики потенцијал за даљи раст броја чланова пензијских фондова је управо у великим компанијама са великим бројем запослених.

Исплате средстава највећим делом врше се једнократно. Обзиром да повлачење средстава врше чланови који испуњавају услове, а да нису дуго у фонду и да је досадашња акумулирана сума релативно мала овакав начин исплате је и очекиван. У даљем периоду може се очекивати повећање удела програмираних исплата и других начина повлачења са повећањем година акумулације средстава и суме средстава на рачунима, а нарочито са усвајањем новог Закона који прописује максимални износ који се може повући кроз једнократну исплату од 30%.

Исплате корисницима који испуњавају услове за повлачење средстава износе нешто преко 157 милиона динара у првом тромесечју 2012. године.

Укупне исплате средстава члановима фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
141,4	384,6	448,5	458,1	517,6	157,4

Извор: Народна банка Србије

Исплате средстава из фондова се повећавају из године у годину. Оваква појава нормална је последица развоја система, јер са повећањем доприноса и нето имовине, као и повећањем броја година функционисања система тзв. трећег стуба повећаваће се и исплата посматрано у апсолутним износима. Током првог тромесечја 2012. године уплате су биле веће од исплата за око 500 милиона динара. Међутим, оно што не одговара природи добровољних пензијских фондова је да се средства углавном повлаче чим корисник испуни услове за повлачење, тј. минимум 53 године живота и пре него што је стекао услов за државну пензију. Један од разлога је кратак период уплата и мала акумулирана средства.

Трансфери представљају пренос средстава из једног фонда у други. Члан фонда из било ког разлога може пренети део или сва своја средства из једног у други фонд при томе плаћајући само стварне трошкове преноса. Највећи трансфери забележени су током 2008. године. У другој половини 2011. године забележени су нижи трансфери у односу на просек претходних година, односно износили су око 17 милиона динара у трећем тромесечју, односно мање од 10 милиона динара у четвртном тромесечју. Тренд је настављен и на почетку 2012. године када су трансфери између фондова износили око 3,6 милиона динара.

Трансфери између фондова изnose око 3,6 милиона динара у првом тромесечју 2012. године.

Укупни трансфери између фондова
(у млн RSD)

2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. Т1
19,5	235,1	141,5	216,1	165,9	3,6

Извор: Народна банка Србије

3. Закључак

Појава нових финансијских инструмента, нарочито дугорочних, је веома значајна за добровољне пензијске фондове којима се на тај начин омогућава ефикасније управљање средствима и управљање ризицима, односно већа диверсификација улагања у складу са инвестиционим планом сваког друштва.

Током 2010. емитовани су дугорочнији динарски и девизни трезорски записи, а почетком 2011. године и дугорочне купонске обвезнице Републике Србије доспећа 2026. године. У исто време два велика предузећа, НИС ад Нови Сад и Аеродром Никола Тесла изашли су на листинг „А“ Београдске берзе, а очекује се излазак на берзу и акција Телекома Србија. Током 2012. године емитоване су корпоративне обвезнице Societe Generale банке, а најављено је и емитовање других обвезница.

Пореска ослобађања постоје и увећавају се сваке године са растом цена на мало. На почетку рада добровољних пензијских фондова он је износио 10% просечне зараде, односно 3.000 динара. За 2012. годину утврђен је износ од 4.647 динара за који су послодавци ослобођени плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање, док су уплате физичких лица ослобођена плаћања пореза на доходак грађана уколико се уплата врши путем административне забране.

Потенцијал за даљи развој трећег стуба је велики. Са опоравком економије земље и јачањем животног стандарда повећаваће се и ниво уплата у приватне пензијске фондове. Јасни сигнали о неопходности правовремене штедње за старост, упућени грађанима од стране носилаца економске политике, требало би да утичу на бржи развој добровољних пензијских фондова. Такође, јачањем информисаности и едукације становништва о предностима чланства јачаће и свест о потреби да се обезбеде додатни приливи у будућности. Исто тако, уплата у приватне пензије треба да буде значајнији фактор у дијалогу између послодаваца и запослених, чиме би се показала брига о својим запосленима.